

Медијске најаве будућег Темељног уговора између Српске Православне Цркве и Црне Горе су, што је било и очекивано, изазвале читав низ реакција различитих субјеката и појединаца. Вјерни народ и поштоваоци права и правде су са радошћу примили ову вијест. Сасвим логично, јавили су се и дежурни критичари, партијски или индивидуални, свега што се тиче СПЦ и вјерника у Црној Гори.

Уочљиво је да нико од критичара будућег уговора није поставио питање досадашње, само у овом случају десетогодишње, дискриминације Српске Православне Цркве због чињенице да јој претходне Владе (од 2012. до 2020. године) нису омогућиле закључивање уговора са истим правима и обавезама као и у три уговора који су закључени са Римокатоличком црквом, Исламском и Јеврејском заједницом 2011. и 2012. године.

Уочљиво је да нико од критичара будућег уговора није поставио питање досадашње дискриминације СПЦ због чињенице да јој претходне Владе (од 2012. до 2020. године) нису омогућиле закључивање уговора са истим правима и обавезама као и у три уговора

који су закључени са Римокатоличком црквом, Исламском и Јеврејском заједницом 2011. и 2012.

Вјерујем да многим од критичара није позната пресуда Европског суда за људска права из Стразбура у случају "Савез цркава Ријеч живота и остали против Хрватске" бр. 7798/08 од 9. децембра 2010. године. Противници уговора између СПЦ и Црне Горе су, ваља подсјетити, углавном јавно декларисани противници постојања и мисије СПЦ у Црној Гори. Заклињући се у "европске вриједности" и "одбрану националних интереса државе Црне Горе", декларисани атеисти и црквомрски сматрају да Црну Гору, када је у питању СПЦ, не обавезују ни Устав, ни закони, а ни пресуде Европског суда у Стразбуру. За њих дискриминација, иначе Уставом и законом забрањена, представља пожељно и идеално средство борбе против СПЦ у Црној Гори.

Укратко, државе – чланице Савјета Европе, а међу њима и Црна Гора, дужне су да, поред Устава, закона и других правних аката, поштују и досљедно примјењују међународно-правне акте које су ратификовале, али и пресуде Европског суда из Стразбура. И зато се лавина напада на будући Темељни уговор између СПЦ и Црне Горе првенствено мора посматрати као напад на европске и цивилизацијске вриједности.

Краткоћа памћења увијек узима свој данак. Ако је икоме од критичара будућег уговора познат његов садржај онда су то политичке партије које су од 2012. до 2020. године конституисале извршну власт у Црној Гори (ДПС, СДП, СД и остале). Наиме, 20. априла 2012. године, после закључења уговора са Римокатоличком црквом, Исламском и Јеврејском заједницом, Влади Црне Горе је од стране Светог Архијерејског Синода СПЦ, преко Митрополије Црногорско-Приморске, званично достављен Нацрт темељног уговора између СПЦ и Црне Горе, а потписник ових редова је био извршилац тог послушања.

Вриједи се подсјетити да је премијер Игор Лукшић 2012. године отворио дијалог са СПЦ ради закључивања Темељног уговора, али је тај процес из политичких разлога обустављен. **Послије тога, Влада тадашњег премијера Мила Ђукановића је, преко Министарства за људска и мањинска права, половином фебруара 2015. године поново покренула дијалог о истом питању, али је и он из политичких разлога обустављен, односно дијалог је замијенен дискриминаторним Законом о слободи вјероисповијести 2015. године.**

А након свега тога, после усвајања Закона о слободи вјероисповијести или увјерења и правном положају вјерских заједница 27. децембра 2019. године, претходна Влада премијера Душка Марковића је, ради

прекида молитвених литија, јавно позивала СПЦ да закључи уговор. Став Цркве је био јасан: прво измјена дискриминаторних одредби из Закона, па онда закључење уговора! Никада нико из тадашњих владајућих партија није помињао транспарентност на коју се сада позивају.

Јавност се са садржајем три до сада закључена државно-вјерска уговора увијек упознавала након њиховог закључивања и то је лако провјерљиво. А сада се пријевремена транспарентност тражи само за уговор између СПЦ и Црне Горе који у обиму права и обавеза ни у чему не одступа од три уговора које је Црна Гора до сада закључила!

Јавност се са садржајем три до сада закључена државно-вјерска уговора увијек упознавала након њиховог закључивања и то је лако провјерљиво. А сада се пријевремена транспарентност тражи само за уговор између СПЦ и Црне Горе који у обиму права и обавеза ни у чему не одступа од три уговора које је Црна Гора до сада закључила!

Сходно Уставу Црне Горе, Влада води спољну и унутрашњу политику и то је једна од њених изворних надлежности. Наравно, она сноси и одговорност за вођење спољне и унутрашње политике. Транспарентност у овом и сличним случајевима подразумијева доступност закљученог уговора јавности и она, након закључивања уговора, мора бити испоштована. Уосталом, то је и нормирано у уговору!

Државно-црквени уговори, важно је да се и то зна, не подлијежу никаквим јавним расправама прије њиховог закључивања, а посебно не подлијежу "усаглашавању са домаћом заинтересованом јавношћу". **Уговор је, у овом случају, двострани правни акт који подразумијева сагласност воља страна уговорница чији се међусобни односи уређују, а не апстрактне јавности у чија се права и обавезе уговором не задире. По тој логици, сваки уговор државе Црне Горе би се морао слати на "усаглашавање" са неком јавношћу, а то у пракси значи да би ријетко који уговор Влада могла и да закључи.**

Крајње је неукусно да се у овом случају тражи "предуговорна" транспарентност и то од оних политичких чинилаца који су са садржајем тог акта упознати још 2012. године. Да не отварамо овдје питање оних уговора које су данашњи критичари прогласили тајним у

правном смислу, а у друштвеном смислу огроман број уговора који нису имали ознаку тајности фактички учинили тајним и недоступним јавности чак и по Закону о слободном приступу информацијама.

(ИН4С)